

101, 2015. С. 236-237.

5. А. В. Ліпінська: «Вивчення методів ІАД майбутніми фахівцями з документознавства та інформаційної діяльності» (2017, Київ). URL : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=109>.

ГРЕБЕНЮК Андрій,
завідувач кафедри економічної
та інформаційної безпеки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат технічних наук, доцент;

ЗЛОЧИНИ З ВИКОРИСТАННЯМ КРИПТОВАЛЮТИ

У сучасному світі розгортається невідома боротьба, яка не має меж та кордонів – це боротьба у кіберпросторі, де виявляються нові виклики та загрози для суспільства. Однією з найбільш серйозних проблем є кіберзлочинність, яка в умовах воєнного стану може стати ще більш небезпечною. Особливе місце серед цих загроз активно захоплює мережа Dark Web, де розвивається кіберзлочинність та економічні злочини. Для цього широко використовується криптовалюта.

Станом на вересень 2023 року у світі існує **22904** криптовалюти та є активними або цінними лише близько **8832** активних криптовалют. [1]

Тисячі криптовалют, що ми маємо сьогодні, можна найпростіше розділити на три категорії:

- **Bitcoin** – лідер ринку і оригінальна криптовалюта. Процес створення нових криптоблоків біткоіну дуже енергозатратний, підтвердження транзакцій потребує певного часу.

- **Альткоїн** – альтернатива біткоіну (не обов'язково схожа), їх простіше видобувати, бо вони потребують менше енергії та мають нижчі збори за транзакції.

- **Стейблкоїни** – це альткоїни, курс яких чимось забезпечений. Наприклад, сильними фіатними валютами (доларом США, євро тощо), чи товарними цінностями (наприклад, золотом), чи іншими криптовалютами.

- **Токени** – цифровий сертифікат, який гарантує зобов'язання компанії перед його власником. Токени можна назвати криптовалютичним аналогом акцій або цінних паперів, з тією різницею, що контроль за всіма транзакціями здійснюється через технологію блокчейн. Обороти токена відбувається саме у тому проекті, для якого він створений.

Найпопулярніші криптовалюти:

	Валюта	Скорочення	Ціна, доларів США
1	Bitcoin	BTC	27908,28
2	Perpetual Protocol	PERP	0,5615
3	Avalanche	AVAX	10,06
4	Decentraland	MANA	0,2976
5	Axie Infinity	AXS	4,4793
6	Bitcoin Gold	BTG	12,95
7	Aptos	APT	5,25
8	Monero	XMR	154,89
9	Internet Computer	ICP	3,11
10	Tether Gold	XAUt	1839,00

За даними, наданими Національною поліцією України, кількість організованих груп і злочинних організацій, що вчиняють кримінальні правопорушення з використанням високих інформаційних технологій, за останній рік збільшилась на 36 %.

До того ж, за законом в Україні єдиний законний засіб платежу – національна валюта гривня. Але й прямої заборони використання криптовалют в Україні не було. Тобто розрахунки у криптовалютах і не дозволялися, і не заборонялися.

17 лютого 2022 року, Верховна Рада прийняла Закон «Про віртуальні активи» Цей закон регулює галузь криптовалют. Але на даний час цей закон не набув чинності [1]. У більшості країн статус кriptи досі залишається невизначеним. Її важко регулювати, оскільки вона має децентралізований характер. Додатково до цього транзакції у блокчейні анонімні, через що податкова не може їх відстежити. Щоб подивитися, скільки коштує Біткоїн та інші криптоактиви, а також для їх купівлі та продажу, в основному використовують криптобіржі. Більшість таких майданчиків потребує проходження верифікації. Теоретично податківці можуть робити запити через суд, щоб біржі надавали особисті дані та історію операцій клієнта. Але насправді це досить складно зробити, тому подібне відбувається лише тоді, коли йдеться про відмивання грошей в особливо великих розмірах [2, 3].

Активізувалися шахраї при введенні воєнного стану в нашій країні та почали використовувати деякі схеми для ошукування населення. Частина нових шахрайських схем виникла на хвилі підтримки України представниками світової криптоіндустрії:

Схема 1: «безкоштовна» роздача грошей криптобіржею

Схема виглядає так: потенційній жертві пропонують зареєструватися на ноунейм біржі, ввести промокод «StopWar», після чого обіцяють нарахувати 0,24 ETH (близько 600 \$) нібіто на допомогу. Що цікаво, в акції можуть брати участь не лише українські користувачі, що, звісно, дуже

розширює поле діяльності аферистів.

Після реєстрації на біржі та проходження процедури повної верифікації обіцяна сума справді засвічується на рахунку новачка. Проте, щоб вивести її, «біржа» просить активувати обліковий запис і поповнити баланс на \$100. Як тільки баланс поповнено на зазначену суму, обліковий запис блокується. В результаті в аферистів залишаються не лише гроші, а й документи, надані їм для ідентифікації.

Схема 2: «заробіток» на російських санкціях

Своїх жертв аферисти знаходять у численних крипточатах, до яких новачки (і не лише) приєднуються у пошуку торгових сигналів. Все починається з того, що жертва отримує листа від учасника групи, який через санкції нібито не може вивести свою криптовалюту з біржі, але ще не втратив права робити внутрішні перекази.

Далі жертві пропонується зареєструватися на біржі, де у відправника повідомлення нібито «застрягла» криптовалюта, отримати на свій рахунок умовні 1,5 BTC та вивести їх із біржі за 10-відсоткову винагороду.

Але для виведення коштів нібито необхідно верифікувати рахунок поповненням на \$100. Щойно гроші надходять на рахунок, вас блокують. Так «комбінатор» позбавляється не лише дармової криптовалюти, а й своїх кровно зароблених.

Схема 3: шахрайської схеми Pump&Dump

Обирають найчастіше маловідомі криптовалюти (або відомі) і починають скуповувати потроху, щоб цей процес не вплинув на ринкову ціну.

Другий етап – це саме Pump – «накачування». Шахраї починають розповсюджувати «ексклюзивну» інформацію про те, що саме ця монета ось-ось зросте в ціні.

Робиться це через величезну кількість «експертних» телеграм-каналів, групи у соціальних мережах чи блогерів. Головне – створити ілюзію зростання активу.

Схема 4: «допомога» Україні

У цьому випадку аферисти грають на бажанні представників криптоспільноти допомогти українській армії, нашим біженцям або взяти участь в інших акціях, що дозволяють пом'якшити наслідки гуманітарної катастрофи через російське вторгнення.

Криптоінвестори одними з перших організували допомогу Україні. За перші сім днів війни у вигляді пожертвувань у криптовалюті, як пише сайт The art newspaper, було зібрано близько \$40 млн.

Вже у перші дні війни у соціальних мережах було зафіксовано сплеск активності спам-розсилок від шахраїв. Які просили робити пожертвування у криптовалюті для допомоги Україні.

Деякі зловмисники для обману користувачів видають себе представниками громадських і гуманітарних організацій. Часто шахраї

використовують різні методи емоційного тиску.

Шахраї можуть використовувати різні методи викачування грошей – від фішингових електронних листів, які нібито виходять із доменів Управління ООН з координації гуманітарних питань до повідомлень на форумах, що нібито пов'язані з рухом допомоги Україні.

Потрібно дотримуватись простих правил: завжди перевіряйте ресурси, на яких реєструєтеся, вивчайте відгуки, моніторте інформацію в офіційних джерелах і головне – не подавайтеся спокусі швидкого отримання легких грошей.

Не надсилати криптовалюту невідомим людям та організаціям, оскільки немає жодних гарантій, що гроші підуть за призначенням.

Якщо ви дійсно хочете допомогти Україні криптовалютою у боротьбі проти агресора, користуйтеся лише офіційними сайтами профільних організацій: пожертвування можна зробити через розміщені там посилання або з їхніх сторінок у соціальних мережах.

1. Закон України «Про віртуальні активи». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>

2. Драгоненко А.О., Ніколенко М.І. Проблеми кваліфікації шахрайства з використанням електронно-обчислюваних машин. Порівняльно-аналітичне право – електронне наукове фахове видання юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет» № 1, 2018. С. 256-259.

3. Карчевський М.В. Особливості кваліфікації шахрайства, вчиненого шляхом незаконних операцій з використанням електронно-обчислювальної техніки. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія «Юридична». Вип. 1. 2014. С. 272–281.